

'Een allerneeteligst character'

U hoeft zich geen zorgen te maken: voorzover ik weet heb ik geen karakter dat lijkt op wat hierboven staat. Het is de titel van een boek dat dit jaar verscheen bij uitgeverij Fagus in Aalten en het gaat over het leven van Judith van Dorth. Een adellijke dame die leefde van 1747-1799. Het boek staat op naam van Hermine Manschot-Tijdink uit Doetinchem.

Na een vluchtige lezing – hoe gaat dat met nieuwe boeken – blijft het gevoel bij “dit is een goed boek, dat neem ik mee op vakantie.” Dat is niet gebeurd. Ik heb er pas in oktober, deze maand dus, tijd voor gevonden. Maar eerlijk is eerlijk: het leest als een trein en tot in de kleine uurtjes ben ik blijven lezen. Zo boeiend en onderhoudend schrijft Hermine Manschot.

Meestal wil ik tegen het einde van het boek iets kwijt over de opmaak, het formaat, etc. De buitenkant. Het is alleen al om te zien een prachtig boek. Een verrassend formaat, royaal gedrukt, d.w.z. dat er voldoende wit op de pagina's is verwerkt om het een rustig en prettig uiterlijk te geven aan de lezer. Bovendien komen de plaatjes en foto's zo goed tot hun recht.

Het leeslint maakt het tot een boek dat je gemakkelijk ter hand neemt. Je weet waar je gebleven bent. Maar dat weet de aandachtig lezende lezer natuurlijk ook zonder dat lint.

Wat mij betreft: een compliment aan de uitgever.

Het boek is chronologisch ingedeeld en begint met de familie Van Dorth die een kindje laat dopen in de (huidige) Martinuskerk van Warnsveld. Een pentekening en de inschrijving in het doopboek illustreren de beschreven handeling. Zoiets nodigt meteen uit tot verder lezen.

De dopeling is Judith, de hoofdpersoon uit dit boek. Al gauw gaat het over de herkomst van de familie Van Dorth: de

Duitse tak Van Dorth is van oorsprong een familie die afkomstig is uit het graafschap Zutphen.

Judiths vader is ook van “duitsen bloede” en komt van het huis Horst. De verwikkelingen die zich hebben voorgedaan wanneer haar grootvader is overleden, worden boeiend verteld.

Hoofdstuk 2 gaat over de vrijages van Judith. Dat begint al (?) op haar negentiende., wanneer zij een ‘*affaire du coeur*’ heeft met Engelbert Gerhard Johan Croockceus, een Zutphense advocaat. Deze is drie jaar vóór die vrijage begon in Zutphen komen wonen “in de Nieuwstad”. Wij zeggen in Zutphen altijd op de Nieuwstad, hoewel het gewoon een straatnaam is en niet meer een stad(sdeel).

Tegelijk wordt de opvoeding van Judith beschreven en wel op zo'n manier dat je, als je nog nooit op huis 't Velde (bij Warnsveld, daar woonde de familie) geweest bent, je een voorstelling kunt maken van het interieur.

Het drama van de angst dat hun dochter Judith geschaakt zou worden door haar minnaar wordt levendig beschreven. Een historische roman van de eerste orde! De mislukte schaking leidt ertoe dat Judith naar een ‘beterhuis’ wordt gestuurd in Delft.

Men kan zich voorstellen dat de verliefde Judith hét gesprek van de dag was in Zutphen.

De minnaar, Croockceus wordt beboet wegens zijn ongeoorloofd gedrag. Dat gebeurt in 1770. Hij moet 150 stadsponden

betalen omdat hij de freule, die was opgesloten op 't Velde, niet met rust heeft kunnen laten.

Een ander gevolg van deze affaire is geweest dat haar ouders Judith hebben ontferd.

Hoofdstuk 3 bestrijkt de periode 1770-1792 en gaat over "Heren van stand". Het mooie is ook hier dat er iets verteld wordt over Judith of haar familie en dat het in een breder perspectief van de geschiedenis geschilderd en beschreven wordt. Zodoende komen we meer aan de weet over broer Gerrit van Dorth en de familie Schimmelpenninck van der Oije (achterin zit een uitklapbare genealogie van deze twee families). De moeder van Judith was een Schimmelpenninck van der Oije.

Uitgebreid maar niet storend gaat de schrijfster in op de relatie tussen het Oranjehuis en de familie Van Dorth. Die beschrijving is vooral nodig om later te laten zien wat die band betekende: de jaren van de Franse Tijd naderen. Hoofdstuk 5 gaat dan ook over "De omwenteling, 1795-1797". Voor de Gelders adel breken slechte tijden aan. Financieel gaat het slecht met de bewoners van 't Velde, die ook regelmatig op huis Harreveld te vinden zijn.

Op pagina 110 begint een stukje dat laat zien waar de titel van het boek vandaan komt. Een schitterend verhaal dat je van A tot Z geboeid blijft lezen. Vooral als ze vloekend en tierend de mannen bij het huis weg houdt. Het gaat over de openbare verkoop van 't Velde. Vader Jan zit diep in de schulden en het gaat bergafwaarts.

Judith is op 22 november 1799 doodgeschoten op bevel van de 'Bloedraad'. Dat is in Winterswijk gebeurd. Vanwege haar sympathie voor de Oranjes. De eerste beschuldiging luidt dan ook dat zij van de toren van huis Harreveld een oranje vlag heeft laten wapperen.

Een mooi boek, dat geschiedenis bevat van onze streek, maar vooral van de om-

geving Zutphen en Warnsveld, met uitgebreide verwijzingen naar de andere plaatsen waar de familie mee te maken heeft gehad. Het boek is niet alleen voor romanlezers de moeite meer dan waard. Ook de historici doen er goed aan dit boek te lezen. Goed gedocumenteerd en royaal voorzien van toelichting, zonder opdringerigheid.

Daarom mijn complimenten ook voor Hermine Manschot. Ik heb haar heel wat keren bij ons zien lezen in de bronnen. Daar vind ik het nodige van terug. En dát is nu leuk bezig zijn met geschiedenis, met historisch onderzoek. Als je dan de pen kunt hanteren zoals zij, dan is het resultaat aan alle kanten 'om de pet voor af te nemen!'

Hermine Manschot-Tijdink, *'Een allerneesteligst character'. Het leven van Judith van Dorth (1747-1799)*. Fagus, Aalten, 1999. 224 blz.; met bijlagen, literatuur en index. ISBN 90-70017-33-4. Prijs: f 49,50.